

Endringen i revisorloven 2011:

Endret skatteatferd for aksjeselskaper som velger bort revisjon

Små aksjeselskaper som velger bort revisjon, endrer skatteatferd ved at de blir **mer skatteaggressive. I tillegg er bruk av ekstern regnskapsfører og styreleders eierandeler av betydning for selskapenes skatteatferd.**

Artikkelen er forfattet av:

Siviløkonom
Andreas Arentz Nygaard
BDO

Det viser en studie utført av Andreas Arentz Nygaard i en masteravhandling skrevet ved Handelshøyskolen i Trondheim.

Studiens problemstilling var sentrert rundt sammenhengen mellom skatteatferd og fravalg av revisjon. Hvordan har fravalg av revisjon påvirket små aksjeselskapers skatteatferd? I tillegg ble sammenhengen mellom skatteatferd og bruk av ekstern regnskapsfører og styreleders eierandel undersøkt. Selskapenes skatteatferd ble studert ved å utforske deres skatteaggressivitet.

Forskningen ble basert på selskaps- og regnskapsdata til 56 485 små aksjeselskaper fra 2013. Studien konkluderte med at det er en sammenheng mellom fravalg av revisjon og økt skatteaggressivitet i små aksjeselskaper. Videre ble det avdekket en sammenheng mellom å ikke benytte ekstern regnskapsfører og økt skatteaggressivitet, og denne sammenhengen var sterkere enn sammenhengen mellom fravalg av revisjon og skatteaggressivitet. Undersøkelsen viste også at skatteaggressiviteten øker med styreleders eierandel. I det følgende diskuteres disse funnene mer inngående i lys av teori og annen forskning.

Fravalg av revisjon

Økt skatteaggressivitet for selskaper som velger bort revisjon, støttes både av tidligere forskning og agentteori. Funnet overensstemmer med at kontrollmekanismer reduserer opportuniste i agent-prinsipal-

Skatteatferd og skatteaggressivitet

I denne avhandlingen studeres skatteatferd gjennom en tredeling av begrepet. Skatteatferd deles i skatteplanlegging, skatteomgåelse og skatteunndragelse. Skatteplanlegging defineres som lovlige aktiviteter som reduserer beskatningen og ikke er i konflikt med lovgivers intensjon (Fallan, 1989). Skatteomgåelse er også lovlige skattereduserende aktiviteter, men vil stride mot lovens intensjon (Amundsen, 1982). Skatteunndragelse er skattereduserende handlinger som strider mot gjeldende lovverk. For å studere den helhetlige skatteatferden, og ikke de ulike typene skatteatferd, introduseres skatteaggressivitet som et vidtfavnende uttrykk for skatteatferd.

Skatteaggressivitet defineres som alle transaksjoner som påvirker firmaets eksplisitte skattebetaling (Dyreg et al., 2008). Skatteaggressivitet kan betraktes som en skala med lovlige skatteplanlegging på den ene siden og ulovlig skatteunndragelse på den andre siden. Som innenfor kunst, vil graden av aggressivitet (skjønnhet) bestemmes av øyet som ser; det vil være ulike meninger om hvor skatteaggressiv en handling er.

relasjoner (Jensen og Meckling, 1976), ettersom studien viser at selskaper som velger bort revisjon, er mer skatteaggressive. Funnet støtter også antagelsen til Jensen og Meckling (1976) om at revisjon kan ses på som et kontrolltiltak ettersom resultatet viser at skatteaggressiviteten øker ved fravalg av revisjon.

Ifølge agentteorien oppstår opportuniste som følge av informasjonsasymmetri og kontrolltiltak kan benyttes for å redusere informasjonsasymmetrien. Årsaken til at revisjon begrenser skatteaggressivitet, kan være at revisjon reduserer informasjonsasymmetrien mellom selskaper og skattemyndigheter. Revisor har kompetanse og mulighet til å oppdage uregelmessigheter, og er pliktig til å rapportere slike. Dette bidrar til å balansere informasjonen mellom selskaper og myndigheter. På denne måten kan funnet forklares ved hjelp av agentteorien. Videre sammenfaller studiens funn med antagelsen om at revisor bidrar til å balansere informasjon (Collis, 2010), og at asymmetrisk informasjon fører til negative konsekvenser for skattebetalingen (Olsen, 2012).

Økt skatteaggressivitet ved fravalg av revisor støttes også av antakelsene om «adverse selection» og «moral hazard» (Arrow, 1985). Resultatet tyder på at foretak uten revisor kan opptre opportunistisk før («ex ante») eller etter («ex post») transaksjonen med Skatteetaten, ved for eksempel å skjule privat informasjon om selskapet før innsendelse av næringsoppgaven eller ved å handle skatteaggressivt etter innsendelsen av oppgaven.

Det er lite forskning på fravalg av revisjon og skatteatferd i andre studier. På tross av mangel på forskning, drar denne studiens funn paralleller til konklusjonen fra en lignende studie. Klassen et al. (2015) fant at de som ikke brukte revisor til forberedelse av selvangivelsen, var mer skatteaggressive. Funnene overensstemmer selv om de benyttet en annen operasjonalisering av skatteaggressivitet og utforsket et annet utvalg.

I Langlie (2015) sin evaluering av lovendringen fant han ingen økning i skatteunndragelser. Skatteaggressivitet favner imidlertid bredere enn skatteunndragelser, så

det er ikke påfallende at denne studien finner en økning i skatteaggressivitet. I tillegg viste han til svakheter forbundet med funnet, grunnet usikkerheten om markedet var tilpasset lovendringen da evalueringen ble gjennomført. På grunn av usikkerheten etterspurte han mer forskning om fravalg av revisjon og skatteatferd. Evalueringen til Langlie ble basert på fravalgskandidatene i 2011, som er samme året endringen kom. Det er derfor mulig at markedet ikke var tilpasset lovendringen på dette tidspunktet. Dette tatt i betraktning, er det ikke urimelig at denne studien finner en økt skatteaggressivitet hos fravalgskandidatene ettersom studien er basert på fravalgskandidater fra to år senere enn Langlie (2015), noe som åpner for funn av en annen type atferd. Skatteatferden kan ha blitt mer stabil på dette tidspunktet, hvilket betyr at det er et bedre tidspunkt å studere denne på.

Funnet støttes av skepsisen til lovendringen i næringslivet og akademien. Selv om økt skatteaggressivitet ikke nødvendigvis trenger å være ulovlige handlinger, kan resultatet tyde på at motsigelsene var berettiget. Institutt for regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole mente at kontrollen av skatt og avgift ville bli

skadelidende, og dette funnet kan bidra til å støtte deres påstand. Nærings- og Handelsdepartementet og Den norske Revisorforening mente at bortfallet av revisjonsplikten ville føre til en økning i skatte- og avgiftsunndragelser. Denne avhandlingen utelukker ikke muligheten for at lovendringen har ført til en økning i ulovlige skattetilpasninger.

Bruk av ekstern regnskapsfører

Da aksjeloven ble endret for små selskaper, ble det lagt vekt på at mange av de små foretakene benyttet eksterne regnskapsførere (Prop. 51L(2010–2011), 2010). I Norge må eksterne regnskapsførere være autoriserte, mens kravet ikke gjelder for interne regnskapsførere (Regnskapsførerloven, 2016, §1). Gjennom autorisasjonen er de eksterne regnskapsførerne via regnskapsloven, hvitvaskingsloven og standarder for god regnskapsskikk, forpliktet til visse kontrolloppgaver (Olsen, 2012). Dermed er det interessant å utforske sammenhengen mellom skatteatferd og bruk av eksterne regnskapsførere når kontroll fra autoriserte regnskapsførere kan unngås. Olsen (2012) mener at det i lys av lovendringen vil være interessant å se om det er forskjell i atferd blant de som har egen

Små aksjeselskaper som velger bort revisjon, blir mer skatteaggressive.

regnskapsfører, kontra de som benytter ekstern regnskapsfører.

Denne masteravhandlingen fant en sammenheng mellom å ikke benytte ekstern regnskapsfører og økt skatteaggressivitet, og denne sammenhengen var sterkere enn sammenhengen mellom fravalg av revisjon og økt skatteaggressivitet. Dette kan komme av at flere av foretakene som ikke benytter ekstern regnskapsfører, også har valgt bort revisjon. Redusert kontroll fra både ekstern regnskapsfører og revisjon kan bidra til å forklare nivåforskjellen i skatteaggressivitet.

Økt skatteaggressivitet blant selskapene som ikke benytter ekstern regnskapsfører, støttes av agentteorien på tilsvarende måte som teorien støtter funnet om økt skatteaggressivitet for virksomheter som velger bort revisjon. Den positive sammenhengen gir støtte til at ekstern regnskapsfører som betraktes som en kontrollmekanisme som reduserer opportuniste (Jensen og Meckling, 1976), ettersom å ikke benytte ekstern regnskapsfører henger sammen med mer skatteaggressiv atferd. Videre vil økende skatteaggressivitet ved å ikke benytte ekstern regnskapsfører støtte antakelsene om «adverse selection» og «moral hazard» (Arrow, 1985). Funnet tyder på at selskaper som ikke bruker ekstern regnskapsfører eller har revisjon, opptrer opportunistisk før eller etter transaksjon med Skatteetaten.

Konklusjonen støttes av tidligere forskning, hvilket bidrar til større sikkerhet om dataenes pålitelighet. Funnet støttes videre av Berset et al. (2010) sitt funn om redusert skatteunndragelse for foretak som benytter ekstern regnskapsfører ettersom skatteunndragelse også er skatteaggressivitet. Tidligere er eksterne regnskapsførere betraktet som

Revisjonsplikt – tidligere og videre fremover

Fra 1. mai 2011 kunne små aksjeselskaper velge bort revisor (Revisorloven, 2016, §2–1), dersom driftsinntekter av den samlede virksomheten er mindre enn fem millioner kroner, selskapets balansesum er mindre enn 20 millioner kroner og gjennomsnittlig antall ansatte ikke overstiger ti årsverk (Aksjeloven, 2016, § 7–6 (1)).

Lovendringen var omstridt. Flere mente at den daværende ordningen med revisjonsplikt burde videreføres (Prop. 51L(2010–2011), 2010). Blant disse var Nærings- og Handelsdepartementet og Den norske Revisorforening. De mente at bortfallet av revisjonsplikten ville føre til en økning i skatte- og avgiftsunndragelser. Institutt for regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole mente at kontrollen av skatt og avgift ville bli skadelidende. Økokrim argumenterte for at revisors forklaring og dokumentasjon ofte er viktige bevis i økonomiske straffesaker. Finansdepartementet erkjente i forslaget til lovendring at en opphevelse av revisjonsplikten ville føre til en svekkelse i kontrollen av skatte- og avgiftsberetningen og at dette, isolert sett, talte imot lovendringen.

Et ekspertutvalg skal gjennomgå aksjelovgivningen (Regjeringen, 2016) og komme med sine anbefalinger innen 30. september 2016. Utvalget skal blant annet vurdere om tersklene for å velge bort revisjon bør heves og om også mindre konsern skal kunne velge bort revisjon.

Det er gjennomført lite forskning på skattemessige konsekvenser av fravalg av revisjon i Norge, foruten evalueringen av lovendringen som ble gjennomført av John Christian Langlie (2015). Studien fant ingen økning i skatteunndragelser for selskapene som valgte bort revisjon i 2011.

Metode og undersøkelsesdesign

For denne studien har Skatteetaten fremskaffet nye og unike data fra næringsoppgavene og regnskapene til 792 175 selskaper i 2013. Dette innebar en omfattende seleksjon for å begrense antall observasjoner til aksjeselskaper som kan velge bort revisjon og denne populasjonen ble på 128 531 selskaper. I utgangspunktet er det ønskelig å analysere et utvalg som fanger en stor del av populasjonen, men på grunn av negative resultater, skatterefusjoner og andre forhold som kan forskyve undersøkelsens resultater, ble populasjonen redusert fra 128 531 til et utvalg på 56 485 selskaper. En frafallsanalyse viste at det var ingen eller mindre forskjeller mellom utvalget og populasjonen.

Data for ett år medfører at avhandlingen må gjennomføre en tverrsnittsundersøkelse. Et utvalg observasjoner på denne størrelse fordrer et kvantitativt design. For å analysere dataene benyttes en lineær multiplere regresjonsanalyse. Skatteaggressivitet ble benyttet som avhengig variabel, og forholdene revisjon, ekstern regnskapsfører og eierandel styreleder samt forholdene det ble kontrollert for, ble inkludert som uavhengige variabler.

Operasjonaliseringen av variablene som inngikk i modellen, er i henhold til tidligere forskning. Oppsummering av operasjonalisering kan studeres i tabell 1.

Tabell 1: Operasjonalisering

Fenomen	Operasjonalisering	Beskrivelse
Skatteaggressivitet	«Kontant» effektiv skattesats	Betalbar skatt i prosent av resultat før skatt
Fravalg av revisjon	Dummy variabel	Fravalg av revisjon = 1 Bruk av revisor = 0
Ikke bruk av ekstern regnskapsfører	Dummy variabel	Ikke bruk av ekstern regnskapsfører = 1 Bruk av ekstern regnskapsfører = 0
Styreleders eierandel	Styreleders eierandel	Styreleders aksjer i prosent av totalt antall aksjer
Størrelse	Antall ansatte	Selskapets ansatte
Lønnsomhet	Totalkapitalrentabilitet	Driftsinntekt pluss finansinntekter delt på totalkapital
Kapitalstruktur	Kapitalstruktur	Langsiktig gjeld delt på totalkapital
Alder	Firmaalder	Differanse mellom utløp av regnskapsåret 2013 og stiftelsesdato, målt i antall måneder
Datterselskap	Dummy variabel	Selskaper med status datterselskap = 1 Andre selskaper = 0
Risikobrandsje	Dummy variabel	Risikobrandsjer = 1 Andre brandsjer = 0
Sentralitet	SSBs sentralitetskode	Rangering av sentralitet fra 3 til 0
Sen levering	Dummy variabel	Levering av næringsoppgave etter fristen = 1 Levering av næringsoppgave før fristen = 0
Tilleggsskatt	Dummy variabel	Ilagt tilleggsskatt = 1 Ikke ilagt tilleggsskatt = 0

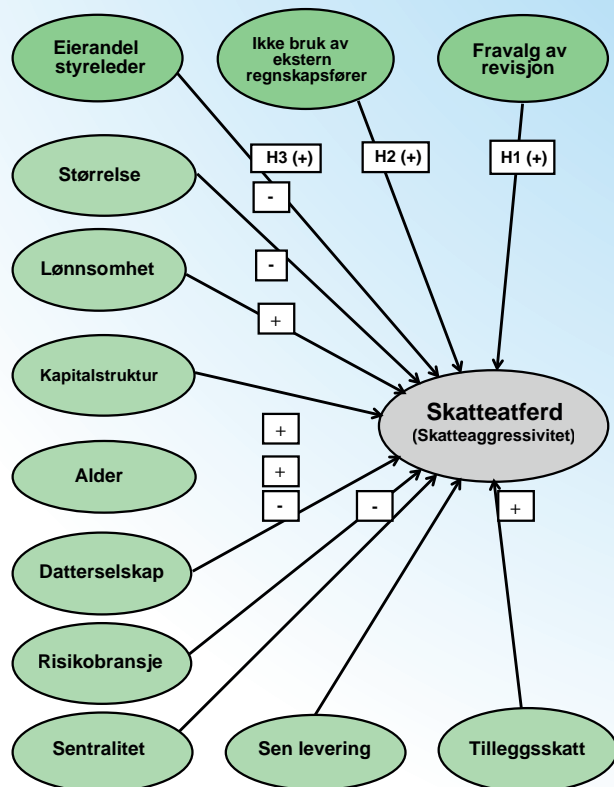
For å teste effektene knyttet til revisjon, ekstern regnskapsfører og styreleders eierandel på skatteaggressiviteten, ble følgende regresjonsmodell estimert:

Kontant effektiv skattesats_{it}

$$= \beta_0 + \beta_1 \text{Fravalg av revisor}_{it} + \beta_2 \text{Ikke ekstern regnskapsfører}_{it} + \beta_3 \text{Eierandel styreleder}_{it} + \beta_4 \text{Antall ansatte}_{it} + \beta_5 \text{Totalkapitalrentabilitet}_{it} + \beta_6 \text{Kapitalstruktur}_{it} + \beta_7 \text{Firmaalder}_{it} + \beta_8 \text{Datterselskap}_{it} + \beta_9 \text{Risikobrandsje}_{it} + \beta_{10} \text{Sentralitetskode}_{it} + \beta_{11} \text{Sen levering}_{it} + \beta_{12} \text{Tilleggsskatt}_{it} + \varepsilon_{it}$$

hvor: i = selskap 1 til 56 485; t = det finansielle året 2013.

Oppsummering av forskningsmodellen og de sammenhengene som ble avdekket i studien, er grafisk fremstilt i figur 1. Modellen inkluderer sammenhengene som ble hypotesetestet og sammenhengene det ble kontrollert for, samt hvorvidt sammenhengene var positiv eller negativ. Forholdene fravalg av revisjon, å ikke benytte ekstern regnskapsfører og eierandel styreleder hadde alle en positiv sammenheng med skatteaggressivitet. Fortegnene ble som forventet med unntak av sammenheng mellom skatteaggressivitet og risikobrandsje. Det motsatte fortegnet kan ha sammenheng med at en stor del av selskapene (47,8 %) var i det som ble kategorisert som risikobrandsjer. Videre hadde firmaalder ikke en signifikant effekt på skatteaggressiviteten.

Figur 1: Oppsummering forskningsmodell og sammenhenger.

en kontrollmekanisme ettersom de er lov-pålagt visse kontrolloppgaver i forbindelse med sin autorisasjon (Olsen, 2012). Resultatet støtter antakelsen om at ekstern regnskapsfører har en kontrollfunksjon.

Videre kan resultatene fra denne undersøkelsen for både fravalg av revisor og ekstern regnskapsfører støttes av funn i tidligere studier. Langlie (2015) fant at fravalgskandidater uten verken revisor eller ekstern regnskapsfører hadde lavere kvalitet på ligningsoppgavene. Denne undersøkelsens resultat kan bidra til å bekrefte hans funn om at kvaliteten har gått ned. Selv om resultatene omfatter skatteaggressivitet, kan funnene gi støtte til tidligere forskning på skatteatferd, mer spesifikt skatteunndragelse. Kleven et al. (2011) fant at jo større muligheten var for å unndra skatt, jo større var tilbøyeligheten til å unndra. Denne studiens konklusjon om at selskap som enten valgte bort revisor eller ekstern regnskapsfører ble mer skatteaggressive, kan indikere at muligheten for skatteunndragelser ble større og at selskapene derfor unndro mer. Arntsen et al. (2012) fant at opplevd oppdagelsesrisiko fungerer som en barriere mot skatteunndragelser. Funnet i denne studien kan tyde på at fravalg av revisor eller å ikke benytte ekstern regnskapsfører, reduserer opplevd oppdagelsesrisiko.

Styreleders eierandel

Denne studien konsentrerer seg om små foretak og det er mulig at nøkkelpersoner i foretaket kan påvirke firmaets atferd i større grad når bedriften er mindre. I mange tilfeller sitter styreleder med eierandeler i firmaet. Eierandelene gir et insentiv til å redusere skattegrunnlaget. Det er derfor interessant å studere sammenhengen mellom skatteatferd og styreleders eierandeler. I tidligere studier har egenskaper hos styret påvirket skatteatferd. Det er allerede gjennomført en studie om sammenhengen mellom eierkonsentrasjonen i styret og skatteatferden (Chan et al., 2013), men det er ikke funnet forskning på forholdet mellom skatteatferd og styreleders eierandeler.

Masteravhandlingen viste at skatteaggressiviteten øker med styreleders eierandel. Dette samsvarer med agentteorien, og Fama og Jensen (1983) sin teori om residualmottakere. Styreleder blir residualmottaker gjennom sin eierandel og får dermed et insentiv om profittmaksimering for å øke utbyttet. En måte styrelederen kan øke overskuddet på, er gjennom å påvirke selskapet til å bli mer skatteaggressivt. Residualkravet vil videre skape divergerende interesser i agent-prinsipal-relasjoner. Dette støtter de forskjellige interessene som blir tydelige når selskapene overskudds-maksimerer ved å bli skatteaggressive, mens skattemyndighetene har interesse av at selskapene betaler riktig skatt. Det er imidlertid mulig å opptre skatteaggressivt innenfor regelverket gjennom skatteplanlegging, og på denne måten handler ikke selskapene mot skattemyndighetenes interesse. Derimot vil interessene være divergerende ved skatteomgåelse eller skatteunndragelse, men disse ulike typene kunne ikke skilles i denne studien. På denne måten gir funnet støtte til teorien om divergerende interesser, forutsatt at skatteaggressiviteten er ulovlig.

Funnet om skatteatferden til en styreleder som er aksjonær, kan understøttes av teorien om «moral hazard» (Arrow, 1985). Styrelederen er sentral i ledelsen av selskapet og har tilgang på selskapsinformasjon som er skjult for skattemyndighetene. Funn om økt skatteaggressivitet i firmaer der styrelederen har aksjer, kan tyde på at styrelederen har brukt informasjon som har blitt skjult i forkant av innsending av ligningsoppgaver for å redusere skatten.

Det er lite forskning som utforsker styreleder og skatteatferd, og derfor er funnene i denne avhandlingen blitt sammenliknet med tidligere studier av styret og skatteaggressivitet. Chan et al. (2013) fant i sin undersøkelse en positiv sammenheng mellom skatteaggressivitet og styrets eierandeler. Ettersom styrelederen inngår i styret og at styrets eierandeler hadde en positiv sammenheng med skatteaggressivitet, bidrar Chan et al. (2013) til å støtte denne avhandlingens funn om at det også er en positiv sammenheng mellom skatteaggressivitet og styrelederens eierandeler. Studien til Johnson et al. (1993) konkluderte med at mer eierandeler i styret førte til mer involvering i strategisk arbeid. Dersom det samles mer eierandeler i styret, kan dette tyde på at også styreleders eierandeler øker.

Partnere søkes!

Velrenommert revisjonsselskap med kontorer i Oslo og Trondheim samt med sterk internasjonal tilknytning, ønsker å utvide virksomheten. Det søkes kontakt med Partnere/Senior Managere som ønsker å bli med på videreutviklingen av selskapet.

Kjøp av kundeporteføljer er også aktuelt.

Alle henvendelser behandles konfidensielt.

Kontakt Linda på 23 36 60 00.

Revisjon

Det strategiske arbeidet kan omfatte skatteaggressivt arbeid, og ettersom styrelederen leder arbeidet i styret, kan Johnson et al. (1993) bidra til å støtte funnet om at skatteaggressiviteten øker med styrelederens eierandel.

Videre diskusjon

Denne avhandlingen fant at selskapene som valgte bort revisjon, var mer skatteaggressive. Det er imidlertid uklart hvorvidt fravalgsselskapenes skatteaggressivitet er et resultat av skatteplanlegging, skatteomgåelse eller skatteunndragelse. Det er mulig selskapenes økende skatteaggressivitet er i henhold til lovverket, mot lovens intensjon eller ulovlig. På bakgrunn av denne usikkerheten blir det vanskelig å avgjøre om denne studiens funn taler for eller imot lovendringen. Det er imidlertid betenkelig at små selskaper skulle bedre sin skatteplanlegging når de velger bort revisor, som må være en vesentlig del av små selskapers kompetanse om hvordan selskapet kan følge skattereglene.

Det er viktig å påpeke at vurderingen av revisjonsplikt eller grense for revisjon er et sammensatt spørsmål. Hensynet til skatt representerer kun et forhold av betydning for loven og må vurderes opp mot andre forhold av betydning. Skatt har i Norge ikke blitt tillagt vesentlig vekt i dette spørsmålet tidligere. Under utarbeidelsen av lovendringen forelå det lite forskning på konsekvenser for skatteinngangen. Dette understreker viktigheten av videre forskning om de skattemessige konsekvensene av å ikke bruke revisor.

Denne avhandlingen fant at fravalgsselskapene var mer skatteaggressive, mens Langlie (2015) ikke fant noen forandring i skatteatferden da han utforsket skatteunndragelser. Dette kan tyde på en utvikling i selskapenes atferd i årene etter lovendringen. Langlie (2015) påpekte at det er uvisst når selskapene tilpasser seg lovendringen. Det er derfor muligheter for at selskapenes atferd ikke er stabilisert, men vil fortsette å utvikle seg. Videre forskning på et senere tidspunkt enn 2013 er derfor viktig og aktuelt.

Samfunnsmessige bidrag av studien

Funn i denne studien kan være interessante for nasjonale myndigheter i forbindelse med utforming av lover. Studien kan også være til nytte for utvalget som skal undersøke om grensen for revisjon bør heves og om mindre konsern skal kunne

velge vekk revisjon (Regjeringen, 2016). Kunnskap fra denne studien kan gi utvalget et bedre beslutningsgrunnlag. Mer kunnskap om skatteatferden til små aksjeselskaper kan være nyttig for Skatteetaten, ettersom kontrollene de utfører kan bli mer treffsikre (Opsahl og Kristensen, 2013). Videre kan funnene bidra til en mer effektiv utvelgelse av selskaper som skal kontrolleres.

Kilder

- Aksjeloven (2016). *Lov om aksjeselskaper 13. juni 1997 nr. 44*. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-06-13-44/KAPITTEL_7-2#§7-6.
- Amundsen, V. I. (1982). Revisors forhold til skatter og avgifter. I Fallan, L. (1989) *Skatteplanlegging og skatteplanleggingsadferd i næringsvirksomhet*. Doktoravhandling, Norges Handelshøyskole.
- Arntsen, S. F., Berset, A. og Reiersen, T. (2012) Opplevd oppdagelsesrisiko. *Skatteetaten*.
- Arrow, K. J. (1985). The economics of agency. I Pratt, J. W. og Zeckhauser, R. J. (1985). *Principals and agents: The structure of business*. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Berset, A., Eide, E., Goldstein, H., Larsen, P. G. og Olsen, J.-W. (2010). Revelation of Tax Evasion by Random Audits: Report on Main Project, Part 2. *Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning*.
- Chan, K. H., Mo, P. L. L. M. og Zhou, A. Y. (2013). Government ownership, corporate governance and tax aggressiveness: evidence from China, *Accounting & Finance*, 53 (4), s. 1029–1051.
- Collis, J. (2010). Audit exception and the demand for voluntary audit: A comparative study of the UK and Denmark, *International journal of auditing*, 14 (2), s. 211–231.
- Dyregang, S., Hanlon, M. og Maydew, E. (2008). Long-run corporate tax avoidance, *The Accounting Review*, (83), s. 61–82.
- Fallan, L. (1989). *Skatteplanlegging og skatteplanleggingsadferd i næringsvirksomhet*. Doktoravhandling, Norges Handelshøyskole.
- Fama, E. F. og Jensen, M. C. (1983). Agency Problems and Residual Claims, *The Journal of Law & Economics*, 26 (2), s. 327–249.
- Hanlon, M. og Heitzman, S. (2010). A review of tax research, *Journal of Accounting and Economics*, 50 (2–3), s. 127–178.
- Jensen, M. C. og Meckling, W. H. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure, *Journal of Financial Economics*, 3 (4), s. 305–360.
- Johnson, R., Hoskisson, R. og Hitt, M. (1993). Board of director involvement in restructuring: the effects of board versus managerial controls and characteristics, *Strategic Management Journal*, 14, s. 33–50.
- Klassen, K. J., Lisowsky, P. og Mescall, D. (2015). The Role of Auditors, Non-Auditors, and Internal Tax Departments in Corporate Tax Aggressiveness, *The Accounting Review*, 91 (1), s. 179–205.
- Kleven, H. J., Knudsen, M. B., Kreiner, C. T., Pedersen, S. og Saez, E. (2011). Unwilling or Unable to Cheat? Evidence From a Tax Audit Experiment in Denmark, *Econometrica*, 79 (3), s. 651–692.
- Langlie, J. C. (2015). Evaluering av unntak for revisjonsplikt i små aksjeselskaper. Oslo: Handelshøyskolen BI.
- Olsen, A. B. (2012). Revisors rolle i forebygging og avdekking av skatteunndragelser og annen økonomisk kriminalitet. I: Changemaker og Tax Justice Network Norge (Red.). *Skjult – et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold* Oslo: Changemaker og Tax Justice Network Norge.
- Opsahl, H. og Kristensen, R. (2013). Skattemoral som samfunnsansvar: Skattemyndighetenes kontrollaktiviteter – sett fra de autoriserte regnskapsførernes ståsted, *Magma*, (2), s. 65–69.
- Prop.51L (2010–2011) (2010). Endringer i revisorloven og enkelte andre lover (unntak fra revisjonsplikt for små aksjeselskaper): Tilråding fra Finansdepartementet av 17. desember 2010, godkjent i statsråd samme dag; (Regjeringen Stoltenberg II). Oslo: Finansdepartementet.
- Regjeringen (2016). *Vil forenkle aksjeloven*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-forenkle-aksjeloven/id2_471_404/ (Hentet: 25.02 2016).
- Regnskapsførerloven (2016). *Lov om regnskapsføring av 18. juni 1993 nr. 109*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1993-06-18-109>.
- Revisorloven (2016). *Loven om revisjon av 15. januar 1999 nr. 2*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-01-15-2/> KAPITTEL_2#KAPITTEL_2.

Ønsker du å få beskjed når foretak i ditt område blir revisjonspliktige?

Bisnode SmartCheck:

Aldri har det vært lettere å oppdatere seg på markedet

SmartCheck er verktøyet som lar deg prospektere, kredittsjekke og overvåke dine kunder. Bisnode har skreddersydd SmartCheck for revisorforeningens medlemmer.

Nytt for revisorforeningens medlemmer:

1. Bransjeanalyse av klientenes regnskap
2. Varsling når klienter får betalingsanmerkninger, og når foretak i området blir revisjonspliktige
3. Revisoranmerkninger med kommentarer fra årsregnskapet
4. Norges mest brukte kredittsjekk

Alt i en og samme løsning

Kontakt Øyvind Øksnes for en uforpliktende gjennomgang av SmartCheck. Ring 936 26 718. Eller send e-post til oyvind.oksnes@bisnode.com